

1. "GOLIKSE 200" 8143: PEN

①
ନଠର ଶେଷ ପଞ୍ଚାଙ୍ଗ

⑧

②

③

⑨ $G' = \{G, D, P, G_{all}\}$

④

5

שָׁמַיִם שְׁנֵאמַר ^ואֲנִי אֲדַרְשׁ מִעַמִּי

⑦

מִן נִבְיָא

10

המסמך נמצא בתיבה 310 בקומה מס' 5
המסמך 5

ז הנביא אפשר שתהיה נבואתו לעצמו בלבד להרחיב לבו ולהוסיף דעתו עד שידע מה שלא היה יודע מאותן הדברים הגדולים. ואפשר שישולח לעם מעמי הארץ או לאנשי עיר או ממלכה לבנון אותם ולהודיעם מה יעשו או למנוע אותם ממעשים הרעים שבידיהם. וכשמשלחין אותו נותנין לו אות ומופת כדי שידעו העם שהאל שלחו באמת : ולא כל העושה אות ומופת מאמינין אותו שהוא נביא. אלא אדם שהיינו יודעין בו מתחלתו שהוא ראוי לנבואה בחכמתו ובמעשיו שנתעלה בהן על כל בני גילו והיה מהלך בדרכי הנבואה ובקדושתה

וזוה לך האות כי אנכי שלחתך בהוציאך את העם
ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה :

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ
ע - ד

ועיין עוד ברמב"ם פ"ח שם ה"א וז"ל משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה כו'
אלא כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו לא להביא ראיה על הנבואה, היה צריך
להשקיע את המצרים קרע את הים כו' צרכנו למוון הוריד לנו את המן כו' ובמה האמינו בו במעמד
הר סיני שענינו ראו ולא זר כו' שנאמר הנה אנכי בא אליך כעב הענן כעבור ישמע העם בדברי עמך
וגם כך יאמינו לעולם, מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא
נאמנות שיש אחריה הרהור ומחשבה כו' והוא שהכתוב אומר וזה לך האות כי אנכי שלחתך
בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה עכ"ל.

המבואר, שנשתנה דינו של משה רבינו מדין שאר הנביאים, שאצל משה רבינו לא היה דין נתינת
אות, שנבואתו נתאמתה ע"י מעמד הר סיני. ומבואר עוד מדבריו, שגם קודם מעמד הר סיני לא היה
צריך ליתן אות שהרי כתב שגם קריעת הים לא היה בו משום נתינת אות וזה הרי היה קודם הר סיני,
והוא מבואר גם ממה שמפרש כן הרמב"ם לקרא האות אשר אנכי שלחתך בהוציאך את
העם תעבדון את הא' על ההר הזה" (שמות ג' י"ב), שמפרש הרמב"ם שהכוונה לענין זה (ועיין רש"י
ורמב"ן שם פירשו את המקרא הזה באופנים אחרים) וזה היה קודם מעמד הר סיני, אשר מוכרת מזה
שאין הביאור שמעמד הר סיני הוא גופא הנתינת אות של משה, אלא נבואת משה בעצם מופקעת
מדין נתינת אות.

ה. ולפ"ז נראה לתרץ קושיית המנ"ח למה העובר על מ"ע ועל מצות ל"ת בתורה אינו חייב מיתה
בידי שמים מדין העובר על דברי נביא, ולנ"ל נאמר שהחייב מיתה בעבור על דברי נביא הרי נלמד
מקרא דהאיש אשר לא ישמע כו', ובאותה פרשה כתוב וכי תאמר בלבבך כו' שהיא הפרשה של
נתינת אות ומבואר בדברי הרמב"ם (פ"י ה"א) הנ"ל, וגם נתבאר מיסודו של הרמב"ם שנתינת אות
היא תנאי בכל הדין של אליו תשמעון שהיא המצוה לשמוע לדברי נביא, ומעתה כיון שנבואת משה
רבינו לא היתה בכלל הדין של נתינת אות, הרי היא מופקעת מכל אותה פרשה ולא נאמר בה מצות
אליו תשמעון, וזהו גם פשוטו של מקרא, נביא מקרבך כמותי כו' שכל הפרשה מדברת על נביאים
אחרים מלבד משה רבינו. והחובה לשמוע לנבואת משה אינה מלתא דהחובה לשמוע דברי נביא,
אלא מחמת החובה לשמוע לדברי תורה.

וזה באמת נראה עומק דברי הגר"ח שנבואת משה אינה כדון נבואה אלא כדון תורה. ועל פי האמור
נעשים זה, דנבואת משה רבינו מאומתת ע"י מעמד הר סיני, וזהו האימות של דברי תורה, משא"כ
נבואת שאר נביאים מתאמתת על ידי נתינת אות, שזהו האימות של פרשת נביא.

כַּמֶּה פֶּסָח יוֹסֵף בְּקֹרֶת בְּמֶה
ע - ד

א דבר ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים, אין לה לא שינוי ולא גרעון
ולא תוספת. שני את כל הדבר אשר אנכי מצוה אתכם אותו תשמעון לעשות לא תוסיף עליו ולא
תגרע ממנו. ונאמר והנחלות לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת, הא למדת שכל דברי
תורה מצווין אנו לעשותן עד עולם. וכן הוא אומר חזקת עולם לדורותיכם. ונאמר לא בשמים היא. הא
למדת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה : לפיכך אם יעמוד איש בין מן האומות ויעשה
אות ומופת ואמר ש"י שלחו להוסיף מצוה או לגרוע מצוה, או לפרש במצוה מן המצוות פירוש שלא
שמענו ממושה, או שאמר שאותן המצוות שנצטוו בהן ישראל אינן לעולם ולדורי דורות אלא מצוות לפי
זמן הדין, הרי זה נביא שקר שהרי בא להכחיש נבואתו של משה. ומיתחו כותף על שהוריד לדבר בשם יי'
אשר לא צוהו. שהוא כורך שמו צוה למשה שהמצוה הזאת לנו ולבנינו עד עולם, ולא איש אל יחשוב :

ב אם כן למה נאמר בתורה נביא אקים להם
מקרב אחיהם כמותי דברי כפיו ודברי
אליהם את כל אשר אצוו. לא לעשות דת הוא
בא אלא לצוות על דברי התורה ולהחזיק העם
שלא יעברו עליה. כמו שאמר האחרון שבהם
זכרו תורת משה עבדי : וכן אם צונו בדברי
הרשות, כגון לכו למקום פלוני או אל תלכו,
עשו מלחמה היום או אל תעשו, כגון חומה זו
או אל תבנה, מצוה לשמוע לו.

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ
ע - ד

ומשמע ברור מדבריו שא"ל לנביא לחדש מצוה לדורות, רק לשעה הוא יכול
לצוות על דבר הרשות, וכמדויק גם בלשונו "עשו מלחמה היום", היום דייקא. ואם צוה בדבר נצב
וקיים הוא בכלל איסור כל תוסף.

כַּמֶּה פֶּסָח יוֹסֵף בְּקֹרֶת בְּמֶה
ע - ד

שלא להוסיף על דברי תורה
ולא לגרוע [א] מהן ולקבוע
הדבר לעולם שהוא מן
התורה בין בתורה שבכתב
בין בתורה שבעל פה :
כיצד. הרי כתוב בתורה לא
תבשל גדי בחלב אמו ומפי

ט *הואיל
ויש לבית דין לגזור ולאסור
דבר המותר ויעמוד איסורו
לדורות וכן יש להן להחזיר
איסורי תורה לפי שעה, מה
הוא זה שהזהירה תורה לא
תוסף עליו ולא תגרע ממנו,

ופרישותה ואחר כך בא ועשה אות ומופת ואמר
שהאל שלחו, מצוה לשמוע ממנו שני' אליו תשמעון :

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ
ע - ד

ומבואר מדבריו
שנתינת אות היא תנאי במצות "אליו תשמעון", ורק אחר שנתן אות הוא שחייבים במצות אליו
תשמעון.

כַּמֶּה פֶּסָח יוֹסֵף בְּקֹרֶת בְּמֶה
ע - ד

א כל נביא שיעמד לנו ויאמר ש"י שלחו אינו צריך לעשות אות כאחר מאותות משה רבינו או
כאותות אליהו ואלישע שיש בהן שנינו מנהגו של עולם, אלא האות שלו שיאמר דברים
העתידין להיות בעולם ויאמנו דבריו. שני' וכי תאמר בלבבך איכה נדע את הדבר וכו' :

יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֵלֵינוּ
ע - ד

ומבואר
שדבר זה שנביא צריך ליתן אות נלמד מפרשת "וכי תאמר בלבבך", שאין זה סיפור דברים בעלמא
(וכמו שמשמע קצת מדבריו רש"י שם שכתב "נתידיים אתם לומר כו", ע"ש), אלא הוא תנאי במצות
"אליו תשמעון" שקרמה לו.

כַּמֶּה פֶּסָח יוֹסֵף בְּקֹרֶת בְּמֶה
ע - ד

א משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות
שעשה. שהאמין על פי האותות יש
בלבו דופי שאפשר שיעשה האות בלאט וכשוף. אלא
כל האותות שעשה משה במדבר לפי הצורך עשאו,
לא להביא ראיה על הנבואה. צרך להשקיע את
המצריים, קרע את הים והצלילם בו. צרכנו למוון,
הוריד לנו המן. צמאו, בקע להם את האבן. כפרו בו
עדת קרח, בלעה אותם הארץ. וכן שאר כל
האותות : ובמה האמינו בו. במעמד הר סיני
שענינו ראו ולא זר ואזנינו שמעו ולא אחר, האש
והקולות והלפידים, והוא נגש אל הערפל והקול
מדבר אליו ואנו שומעים משה משה לך אמור להם
כך וכך. וכן הוא אומר פנים בפנים דבר יי' עמכם.
ונאמר לא את אבותינו כרת יי' את הברית הזאת :
ומנין שבמעמד הר סיני לבדו היא הראיה לנבואתו
שהיא אמת שאין בו דופי. שני' הנה אנכי בא אליך
כעב הענן כעבור ישמע העם בדברי עמך וגם כך
יאמינו לעולם, מכלל שקודם דבר זה לא האמינו בו
נאמנות שהיא עומדת לעולם אלא נאמנות שיש
אחריה הרהור ומחשבה : ב נמצאו אלו ששולח
להם הם העדים על נבואתו שהיא אמת. ואינו צריך
לעשות להם אות שהם והוא אחד בדבר. כשני עדים
שראו דבר אחד ביחד שכל אחד מהם עד לחבירו
שהוא אומר אמת ואין אחד מהם צריך להביא ראיה
לחבירו. כך משה רבינו כל ישראל עדים לו אחר
מעמד הר סיני ואינו צריך לעשות להם אות : וזה
הוא שאמר לו הקב"ה בתחלת נבואתו בעת שנתן לו
האותות לעשותן במצרים ואמר לו ושמעו לקולך.
ידע משה רבינו שהאמין על פי האותות יש בלבו
דופי ומהרהר ומחשב, והיה נשטט מלילך ואמר והן
לא יאמינו לי. עד שהודיעו הקב"ה שאלו האותות
אינן אלא עד שיצאו ממצרים, ואחר שיצאו ויעמדו
על ההר הזה יסתלק ההרהור שמהרהרין אחריו.
שאני נותן לך כאן אות שידעו שאני שלחתך באמת
מבתחלה ולא ישאר בלבן הרהור. הוא שהכתוב אומר

ט. ולמה שכתבנו שמצות אליו תשמעון שצריך לנתינת אות חלה רק על אותו הדור, מכבוד גם למה אין העובר על מצוות שהן מוסדות נביאים כמו מקרא מגילה והלל וחיבוש ערבה וכבוד ועונג שבת חייב מיתה בידי שמים מדין העובר על דברי נביא, כי מצות אליו תשמעון נאמר רק לדורו של הנביא ולא לדורות.¹

24) שְׁמַעְתָּ בְּ

שלחה להם אסתר לחבמים כתבוני לדורות שלח לה' הלא כתבתי לך שלישים שלישים ולא רבעים עד שביצאו לו מקרא כתוב בתורה כתב זאת זכרון בספר כתב זאת מה שכתוב כאן ובמשנה תורה זכרון מה שכתוב בנביאים בספרמה שכתוב במגלה

25) שְׁמַעְתָּ בְּ

ולמה לא יכלה לכתוב בעצמה

כיון שברה"ק נאמרה. (אבל לשיטת רש"י ב"ב (טו) דאין כותבים בחול' ניהא. אבל התוס' שם חולקים ע"ז ע"ש.) וגם מהו לשון "לדורות" שנקט. ולמבואר הוא מכון מאד, כי לאותו הדור לא היתה צריכה להכתוב ע"י חכמים, שהדברים נאמרו ברוח"ק ונביא יכול לנבאות לבני דורו. אבל לקבוע הדברים לדורות זה א"א מדין נבואה, רק מדין תושב"כ, וכמו שאמרו נבואה שנצרכה לדורות נכתבה, והיינו ששלחה "כתבוני לדורות", כי לדורות צריך כתיבה דוקא. ואותה הכתיבה לקבוע עליה שם תורה א"א כ"א ע"י חכמים, ולא עפ"י נביא, שפרשה נביא לא נאמרה כ"א לדורו של הנביא, ולכן שלחה אסתר לחבמים ודר"ק.

26) כָּתוּב בְּ

ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר. יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון וזאת לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו ובניהם לבניהם ובניהם לדור אחרון.¹⁴ והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ ובעזיבת הפסח.¹⁵ והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ומופתים על ידינו ועל בן עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנוכיר זה בפנינו בבקר ובערב, כמו שאמרו¹⁷ אמת ויציב דאורייתא ממה שכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך.¹⁸ ושנעשה סכה בכל שנה. וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים, והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו.¹⁹

27) שְׁמַעְתָּ בְּ

יא. למדנו דיש חילוק יסודי בין אותות שאר הנביאים, שבאו לאמת את נבואתם, לבין האותות שעשה משה, שלא באו כלל בשביל לאמת את נבואתו, כי נבואתו היא בחינת תורה, ותורה מאומתת ע"י מעמד הר סיני ואינה צריכה לשום אימות אחר.

ויתירה מזו, ע"י כרמב"ן (שמות פ"ג פס"ו) וז"ל ובעבור כי הקב"ה לא יעשה אות ומופת בכל דור לעיני כל רשע או כופר, יצוה אותנו שנעשה תמיד זכרון וזאת לאשר ראו עינינו, ונעתיק הדבר אל בנינו, ובניהם לבניהם, ובניהם לדור אחרון. והחמיר מאד בענין הזה כמו שחייב כרת באכילת חמץ ובעזיבת הפסח, והצריך שנכתוב כל מה שנראה אלינו באותות ומופתים על ידינו ועל בן עינינו, ולכתוב אותו עוד על פתחי הבתים במזוזות, ושנוכיר זה בפנינו בבקר ובערב, כמו שאמרו (ברכות כא.) אמת ויציב דאורייתא, ממה שכתוב למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך, ושנעשה סכה בכל שנה, וכן כל כיוצא בהן מצות רבות זכר ליציאת מצרים. והכל להיות לנו בכל הדורות עדות במופתים שלא ישתכחו כו' עכ"ל לענינינו.

אשר מבואר מרמב"ן, ולא זו בלבד שהנסים דיצא"מ לא באו לאמת את התורה, אלא אדרבה הרבה ממצוות התורה נתנו כדי להנציח את המופתים של יציא"מ שלא ישתכחו. נמצא שהחסד בין נבואת משה והאותות שעשה ביציא"מ הוא ממש הפוך מיהם נביאים והאותות שלהם. כי אילו אצל שאר נביאים האותות באים לאמת את נבואתם, ואילו מצוות התורה — שהיא נבואת משה — באות עכ"פ בתלקם ודוקא בשביל לאמת לדורות הבאים את נסי יציא"מ.

והיינו משהו שני יציא"מ הם פינת האמונה כמו שכתבו הראשונים ומפורש הוא בעשרה הדברות אנכי ה' א' אשר הוצאתיך מארץ מצרים גר. וכל מה שאנו מכירים את הקב"ה שהוא משגיח וגואל הוא מכת שמו ה' שנודע לנו ביציא"מ. וכמו שאמרו הקב"ה למשה למען תספר באזני בנך כו' וידעתם כי אני ה'.

נמצא שני יציא"מ הם בגדר גילוייה של תורה. אשר לכן כמו שבתורה עצמה יש מצווה למסרה מדור לדור, כמו שנצטוונו ושננתם לבניך, כמו כן נצטוונו במצות והגדת לבנך ללמד ולמסור את נסי יציא"מ לדור אחרון, מה שלא מצאו בשום נס אחר.²

השמועה למדו שזה הכתוב אסר לבשל ולאכול בשר

בחלב, בין בשר בהמה בין בשר חיה. אבל בשר עוף מותר בחלב מן התורה : אם יבוא בית דין ויתיר בשר חיה בחלב הרי זה גורע. ואם יאסור בשר העוף ויאמר שהוא בכלל הגדי והוא אסור מן התורה הרי זה מוסיף : אבל אם אמר בשר העוף מותר מן התורה ואנו נאסור אותו ונודיע לעם שהוא גזרה שלא יבוא מן הדבר חורבה ויאמרו בשר העוף מותר מפני שלא נתפרש בתורה כך החיה מותרת שהרי לא נתפרשה, ויבוא אחר לומר אף בשר בהמה מותר חוץ מן העז, ויבוא אחר לומר אף בשר העז מותר בחלב הפרה או הכבשה שלא נאמר אלא אמו שהיא מינו, ויבוא אחר לומר אף בחלב העז שאינה אמו מותר שלא נאמר אלא אמו, לפיכך נאסור כל בשר בחלב ואפילו בשר עוף, אין זה מוסיף אלא עושה סייג לתורה, וכן כל כיוצא בזה :

19) שְׁמַעְתָּ בְּ

ומעתה יש לעיין למה לא נאמר כן גם בנביא, שגם אם מצוה לדורות כל שאינו אומר שהוא אסור מה"ת לא יהיה בכלל אסור ב"ה.

ונראה ברור שמקורו של הרמב"ם הוא מלשון הגמרא יבמות (צ:) אליו תשמעון אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה כגון אליהו בהר הכרמל הכל לפי שעה שמע לו ע"ש.

20) כָּתוּב בְּ

אליו תשמעון אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה כגון אליהו בהר הכרמל הכל לפי שעה שמע לו

21) שְׁמַעְתָּ בְּ

ז. והיה נראה למה שנתבאר שמצות אליו תשמעון שנאמרה בנביא היא בתנאי שתחאמת נבואתו ע"י נתינת אות, ונתינת אות הרי שייך רק לאותו הדור, אבל דורות הבאים הרי לא ראו את האות, וי"ל שאינם בכלל מצות אליו תשמעון, ולכן א"א לנביא שיצוה מדין אליו תשמעון כ"א לאותו הדור, אבל לא לדורות. משא"כ חכמים שאין צריכים לנתינת אות יכולים לתקן גם לדורות.

22) שְׁמַעְתָּ בְּ

רבי נתינת ברית דרב אדא בשם רבי יוחנן ב' ר' חייא חמור' דברי אקנים טלברי נביאים דכתיב אל תשיפו וישפון לא ישיפו לאלה לא ינסו כליות, וכתיב ישיפו לך לין ולשכר, נביא וכן למי הן דומין למלך ששולח ב' פלמטין שלו לסרינה על אחד מן כתב אם אינו מראה לכס חותם שלי וממנשרין שלי אל תאמנו לו. ועל אחר מן כתב אע"פ שאינו מראה לכס חותם שלי האמינוהו בלא חותם ובלא ממנשרין כך נביא כתיב ינחם אליו אות או מופת כרם הבא יעל פי התורה אשר יודך.

23) שְׁמַעְתָּ בְּ

ולכאורה מה חומר הוא זה, הא נביא כמה נדע שהוא נביא אם לא ע"י אות, אבל חכם הרי נדע שהוא חכם עפ"י חכמים אחרים שיכירו את חכמתו. ועוד, שבנביא גופא כתב הרמב"ם (פ"י יסוה"ת ה"ה) שאם העיד לו נביא אחר אי"צ ליתן אות. אבל למבואר התומר בזה שנאמנות נביא היא מכח האות (וגם אם מעיד עליו נביא אחר נאמנותו מכח האות שעשה אותו נביא) ולכן הוא לאותו הדור שראו את האות, אבל חכמים אי"צ ליתן אות ומתקנים גם לדורות והנה חומר שלהם.

אח"כ מצאתי שיעקר היסוד הזה שחייב עובר על דברי נביא הוא רק בבני דורו מבואר בצפנת פננת מהר"ת לרמב"ם הל' יסוה"ת פ"ה ה"א רב' ע"ש.

חילוקי המכות האלה. וכמו שמעשרה
מכות מתפשטין כל אלה. כמו כן איחא
שבעשרת הדברות וכללו התרי"ג מצות.
וכמו שהתחיל באצבע אלקים ואח"כ
כ"א את היר כו'. כמו כן בעשרה הדברות
בתוכן באצבע אלקים:

31

ולא פתח ב"ה

ולא
קם נביא עוד בישראל כמשה אשר ידעו יהוה
פנים אל-פנים: ^א לכל-האֱלֹהִים והמוֹפְתִים אֲשֶׁר
שִׁלְחוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לַפְרֹעַה וּלְכָל-
עַבְדָּיו וּלְכָל-אֶרְצוֹ: ^ב וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל
הַמִּוֶּרָא הַגָּדוֹל אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל-
יִשְׂרָאֵל: חזק

35

זכורין 31

אמר רב חסדא אין תורה
נקיזה אלא כסימנין שנאמר שימת בפרהם אל תקרי שימת אלא סימנה שמעיה רב חריליפא מסעריבא אול
אמרה קסיה דר' אבהו אמר אתון סותרים מתנינן לה אגן מתבא מתנינן לה ה' הציבו לך ציונים שימי לך ונ' עשו
ציונים לתורה ומאי שמשך דהאי ציון לישנא דסימנא הוא דכתיב ה' יראה עצם אדם ונבנה אצלו ציון

36

דמא פל אק 1-5

יב. וכיון שנסי יציא"מ הם בגדר גילוייה של תורה, ממילא הם צריכים לדרגת הנבואה ולדרג
האימות של נבואת משה רבינו, כמו שאר כל התורה. ומקרא מלא הוא ולא קם נביא עוד בישראל
אשר ידעו ה' פנים אל פנים לכל האותות והמופתים אשר שלחו ה' לעשות בארץ מצרים, דמכא
דהדרגה של נבואת משה היתה נצרכת בשביל האותות והמופתים של יציא"מ.

ולכן מדגישים הרמב"ם שצריך לספר את הנסים שנעשו ע"י משה רבינו, דהיינו נסים שנתגלו בצור
הגילוי ובדרגת האימות של התורה עצמה, וזהו חלק ממצות המסירה דוהגדת לבנך, כמו שמצו
ושננתם לבניך היא למסור את דברי תורה בדרגת האימות של הר' סני, כמש"כ והגדת לבניך ולב
בניך יום אשר עמדת לפני ה' א' בחורב, כך מצוות והגדת לבנך היא למסור את הנסים של יציא"מ
שנתגלו באותה דרגת אימות, דהיינו הנסים שנעשו ע"י משה רבינו, והם הם דברי הרמב"ם.

יג. ומעתה נתגלה טעמו של ר' יהודה שהיה נותן בהם סימנים. שהרי נתבאר שמסירת הנסים ש
יציא"מ היא כמסירת התורה עצמה. והרי צורת המסירה של תורה היא ע"י סימנים דוקא, וכמו
שאמר בגמ' עירובין (נד:) הציבו לך ציונים - עשה ציונים לתורה. (אשר על כל כן סוגיא בש"ס א
קבוצה של סוגיות מתחילה בסימנים.) ור' יהודה חידש שגם המסירה של נסי יציא"מ צ"ל באות
צורה, כי היא כמסירת התורה עצמה. ולכן ר' יהודה היה נותן בהם סימנים, דצ"ך עד"ש באת"י
ודר"ק.

28

לא ע"ד

והגדת לבנך ביום
ההוא לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי
ממצרים:

29

הגדה על סדר

דמ' צפרדעי בגים ערוב דבר' שחין
בר' ארבה חשוקי מכות בבורות:
רבי יהודה היה נותן בהם סימנים:
מסור מן סמם ג"ס
דצ"ך עד"ש באת"י:
רבי יוסי הגלילי אומר מנין אתה
אומר שלקו המצרים במצרים
עשר מכות ועל הים לקו חמשים
מכות. במצרים מה הוא אומר ויאמרו
התרמסם אל פרעה אצבע אלהים
הוא ועל הים מה הוא אומר (שמות י"ד ל"א)
וירא ישראל את ה' הגדולה אשר
עשה יהוה במצרים וייראו העם את
יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו:
כמה לקו באצבע עשר מכות. אומר
מעתה במצרים לקו עשר מכות
ועל הים לקו חמשים מכות:
רבי אליעזר אומר מנין שכל-מכה

ומכה שהביא הקדוש ברוך
הוא על המצרים במצרים היתה של
ארבע מכות שנאמר
ישלח בם חרון אפו עברה וועם וצרה
משלחת מלאכי רעים עברה אחת
וועם שמים וצרה שלש משלחת
מלאכי רעים ארבע. אומר מעתה
במצרים לקו ארבעים מכות ועל הים
לקו מאתיים מכות:
רבי עקיבה אומר מנין שכל מכה
ומכה שהביא הקדוש ברוך
הוא על המצרים במצרים היתה של
חמש מכות. שנאמר ישלח בם חרון
אפו עברה וועם וצרה משלחת מלאכי
רעים. חרון אפו אחת. עברה שמים.
וועם שלש. וצרה ארבע. משלחת
מלאכי רעים חמש. אומר מעתה
במצרים לקו חמשים מכות. ועל
הים לקו חמשים ומאתים מכות:

30

הגדה על סדר

בענין המכות שדרשו חכמים והוסיפו ועמדו על ס' ועל ר"מ ועל ש'
מכות. בחדאי הכל אמת במקומות מיוחדים. ועל ענין זה אטרו
כל המרבה לספר ביצ"מ שיכולין להוסיף ע"י סיפור יצי"מ שיחשטו המכות
ביותר. והנה עשר מכות. ודצ"ך עד"ש באח"ב ג'. וס' ור"מ וש' עולה בס"ה
הרי"ג נגד תרי"ג מצות.

31

הגדה על סדר

וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטָם
אֶל-פְּרֹעֶה אֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים הוּא וַיַּחֲזֹק לִב-פְּרֹעֶה
וְלֹא-שָׁמַע אֱלֹהִים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה:

32

כי קולו של

וַיִּתֵּן אֶל-מֹשֶׁה כָּכֹלְתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ
בְּהָר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת לַחַת אֶבֶן פְּתָבִים
בְּאֲצַבֵּעַ אֱלֹהִים:

33

הגדה על סדר

בענין חשבון המכות דצ"ך עד"ש כו'
וחמשים על הים כו'. כל החשבונות
עולין עד תרי"ג. ומאחר שמצינו תרי"ג מצות
שהם עצות לקיים התורה כדאיחא בזה"ק
בנסח דוכתי תרי"ג עיטין. ממילא יש
תרי"ג מיני התנגדות ושע"ז ה' צריכין